

УНИЈА

БИЛТЕН

www.unijairl.org

Број 21. Год. III Београд мај 2006. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Izdavawe ovog Biltena omogućio je Visoki komesarijat za izbeglice UN (UNHCR)

БЕЗ НАПРЕТКА У ПРЕГОВОРИМА

Пета и шеста рунда преговора у Бечу, између албанске и српске стране, о питањима црквене имовине и економије, као и званично представљање Платформе о статусу КиМ, обележили су мај месец, бар када су у питању догађаји везани за Космет. И док је у петој рунди преговора, чија је тема била заштита културне и верске баштине, дошло до одређених помака, тешко да се тако нешто може рећи за преговоре о економским питањима и Платформи о статусу покрајине. Обе стране, по ова два питања, остале су дубоко укупане на својим почетним позицијама.

У сени референдумске кампање у Црној Гори, протекла је пета рунда преговора, чија је основна тема била заштита културне и верске баштине. Преговарачки тим Приштине показао је спремност да призна канонске надлежности Српске православне цркве (СПЦ), чиме се практично одрекао намере и претходних покушаја да се српска баштина преименује у косовску.

ИМОВИНА СПЦ

Значајно је и то што ће Министарство вера Србије и Завод за заштиту културних споменика, имати надлежност над културним и верским објектима у покрајини, односно биће задужено за њихово одржавање и обнову. Душан Батаковић, саветник председника Србије, изјавио је да албанска страна жели да се комплекс питања заштите верске и културне баштине искључи из процеса децентрализације, док је за српску страну важно да она буду део укупног споразума. Батаковић је указао да заштићене зоне око манастира треба да, у функционалном и административном смислу, буду повезане са заједницом српских општина. Оно што је оставило највећи помак на петој рунди преговора, свакако су неколико врло охрабрујућих изјава албанске стране које се, пре свега, односе на то, да апсолутно признају канонску, власничку и сваку другу надлежност СПЦ над објектима под њеном заштитом.

ЕКОНОМСКА РАЗМИМОИЛАЖЕЊА

За разлику од пете, сви учесници шесте рунде преговора, слажу се у оценама да је овај састанак био најтежи до сада и да је постигнут мали ниво сагласности. Он што би се могло назвати корисним је да су две стране јасно изнеле своје позиције. Делегације Београда и Приштине начелно су се договориле о расподели дуга Косова и Метохије према међународним финансијским организацијама, али су остале на почетним позицијама када је реч о расподели друштвене, државне и приватне имовине.

Захтев Београда за заустављањем и ревизијом нелегалне приватизације на Космету није прихваћен јер, како је објаснио изасланик Европске уније Штефан Лене, Канцеларија Уједињених нација за преговоре, нема мандат да расправља о питањима приватизације. Када је реч о приватизацији, Лене је нагласио да постоје фундаменталне разлике у ставовима, јер Београд не прихвата процес приватизације који је спроведен у протеклих седам година, док Приштина жели да оконча приватизацију до краја ове године.

Леон Којен, члан српског преговарачког тима упозорио је, да је немогуће приватизацију Трепче и Косовске електропривредне компаније, спровести за шест месеци и да је српска делегација зачуђена што је чула намере Приштине да до краја године оконча приватизацију.

ПЛАТФОРМА О СТАТУСУ

План државног врха Србије који детаљно објашњава, више месеци заступану формулу - "мање од независности, више од аутономије", објављен је дан пред шесту рунду преговора у Бечу. Платформа, коју су на конференцији за штампу предочили Слободан Самарџић и Леон Којен, координатори Преговарачког тима, предвиђа да Космет остане саставни део Србије, с високим степеном аутономије, која би била међународно гарантована.

У Платформи се наглашава да се "решењем будућег статуса не сме доводити у питање суверенитет и територијални интегритет СЦГ, као међународно признате државе", јер би супротно решење било наметнуто и проглашено неважећим. Споразум би, у виду резолуције, потврдио и Савет безбедности УН. Тај документ предвиђа да у надлежности Србије, односно СЦГ, буду спољна политика, контрола граница, заштита људских права у последњој инстанци, монетарна и царинска политика, заштита верског и културног наслеђа, област посебних царинско-инспекцијских послова.

Космет, који наравно има законодавну, извршну и судску власт, располагао би и пуном финансијском аутономијом тако што би водио самосталну политику јавних финансија, с могућношћу задуживања код међународних финансијских институција и добијања директних страних инвестиција.

Реаговањима, албанска страна одбацила је Платформу, а велики број српских политичких чинилаца, окарактерисао је као још један документ за унутрашњу употребу.

У ОВОМ БРОЈУ:

АЛЕКСАНДАР ГРКОВИЋ НЕ ОДУСТАЈЕМО ОД ПОВРАТКА (стр. 2)

НОВО БРДО ПОВРАТАК СА ОГРАНИЧЕЊИМА (стр. 4)

У КОШ И ОПРАШКЕ СА УМЕРЕНИМ ОПТИМИЗМОМ (стр. 6)

У РУДНИК КРОЗ ДИЈАЛОГ (стр. 9)

МЕЂУВЕРСКА КОНФЕРЕНЦИЈА У ПЕЋКО ПАТРИЈАРШИЈИ (стр. 10)

У СУСРЕТ ВИДОВДАНУ (стр. 12)

АЛЕКСАНДАР ГРКОВИЋ, МЕНАѢЕР ПРОГРАМА КАНЦЕЛАРИЈЕ "УНИЈА М" У ПРИШТИНИ

НЕ ОДУСТАЈЕМО ОД ПОВРАТКА РАСЕЉЕНИХ

"На основу Стратегије рада, сачињене за 2005. годину и активностима које Унија имплементира на терену, установљена је потреба за отварањем канцеларије "Унија М" у Приштини. Ова мултиетничка канцеларија представљала би Ресурс центар за интерно расељена лица, а била би отворена за сарадњу са свим међународним и локалним организацијама и институцијама на Косову, које се баве питањима повратка расељених", каже Александар Грковић.

Александар Грковић

"Наш циљ је да будући Ресурс центар своје активности усмери директно ка интерно расељеним лицима, кроз пружање логистичке подршке приликом повратка расељених, али и да пружа помоћ повратницима који су се већ вратили на Косово. Због тога Унија је развила три сегмента помоћи који би се проводили кроз правни, информативни и логистички део", појашњава **Александар Грковић**, задатке будућег Центра.

ИНФОРМИСАЊЕ

Многи сматрају да информисање ИРЛ, али и других субјеката који се на директан начин баве повратком расељених, није довољно добро. Шта мислите предузети по том питању?

Слажем се са таквом констатацијом. Управо сегменту информисања желимо да приступимо на другачији начин. Поред већ устаљеног вида информисања расељених лица покушаћемо повратницима да омогућимо одређене врсте тренинга, како би они стекли праву слику о тренутној ситуацији на Косову. Тада ће они моћи много лакше да

донесу одлуку о повратку на Косово. Једнако тако, планирамо да успоставимо бољи вид сарадње на овом пољу, како са међународним организацијама које се баве питањем повратка, тако и са косовским институцијама, које раде на процесу повратка расељених лица.

Можете ли то да разјасните?

Унијин задатак биће да успостави добру сарадњу с локалним невладиним организацијама које раде на Косову. Такође, пружићемо сву помоћ међународним организацијама да лакше препознају проблем и да у сарадњи с "Унијом М" утичу на његово решење, односно да лакше дођемо до заједничког циља, повратка расељених.

ЛОГИСТИКА

Да бисте то постигли, навели сте, као један од ваших сегмената рада и логистику. Која ће бити њена улога?

Један од наших превасходних задатака биће, а ми то управо зовемо логистиком, да брзо и адекватно помажемо повратничким породицама. Не сматрамо да се доласком расељених на Косово завршава процес повратка. Напротив, тек тада треба да установимо њихове, пре свега, социјалне и економске потребе. Без решавања ових проблема сав дотадашњи труд био би узалудан. Желимо да институцијама, задуженим за ову проблематику, укажемо на тренутни горући проблем, а затим, у сарадњи са њима учинимо све да га што пре решимо. На пример, да омогућимо људима, који испуњавају услове за пензију, да је остваре што пре. Свакако да ту има још низ програма за унапређење економског развоја које треба користити. Повратнике ћемо да упутимо на институције које су зато задужене и инсистирати на томе да они дођу до одређених месечних прихода, како би могли живети од свог рада.

Шта још планирате у сегменту логистике?

Желимо, такође, да кроз логистику и изградњу капацитета, омогућимо и другим организацијама и асоцијацијама, које

ИЗ РАДА ЧЛАНИЦА УНИЈЕ

ће користити Ресурс центар, да се оснажују и да заједно с нама раде на оставарењу наведених циљева. Канцеларија "Унија М" ће бити отворена за сарадњу свим удружењима која делују у Србији, али и онима која своје седиште имају и на Косову.

Односи ли се то само на српске или и на друге организације на Косову?

Највећи потенцијал нашег програма управо су активности које ће имати за циљ развој, повезивање и сарадњу са свим организацијама цивилног друштва на Косову, независно од њихове верске, политичке или било које друге опредељености. Како би се помогло мирољубивој коегзистенцији и реинтеграцији повратника са суседним заједницама на Косову, неопходно је повезивање са локалном администрацијом, али и укључивање у процес демократизације и децентрализације на Косову. Специфичност овог програма је што ће бити базиран на раду с више циљних група. Наиме, сем повратника, циљне групе су и припадници свих других заједница на Косову, али и у Србији и Црној Гори.

Шта желите тиме да постигнете?

Реализација активности овог програма имаће за циљ побољшање безбедносне ситуације на Косову кроз изградњу процеса помирења. Ту смо предвидели, такође, одређене врсте тренинга. Наше програме развијаћемо кроз мултиетничке тренинге кроз које ћемо стварати могућности за превазилажење тренутне ситуације, када су у питању безбедност, сигурност и слобода кретања.

ПРАВНА ПОМОЋ

У самом уводу поменули сте и правну помоћ. На који начин ће се она читовати?

Унија је, у претходном периоду, изградила врло јаку правну мрежу. Своју добру функционалност ова мреже показала је приликом писања захтева за нанаду штете

ОД ПОСЕТА ДО ПОВРАТКА

"Унија има капацитете и кроз директан рад на терену и у Србији и на Косову остварила је, у границама својих могућности, евидентне резултате. Чланице Уније, са својим партнерима, у процесу повратка иницирали су низ концепт докумената, од којих су многи успешно реализовани или се налазе у току реализације. Унија, у сарадњи са UNHCR-ом, добре резултате постигла је и на пољу информисања, организовању иди – види и иди- информисања. Са истим партнером и Данским саветом за избеглице, Унија врши селекцију расељених лица која учествују на Општинским радним групама, јединим форумима који се на локалном (општинском нивоу) баве питањима повратка. Унија и њене чланице укључене су у многе пројекте везане за мултиетничку сарадњу, организовање семинара тренинга и других активности која су у непосредној вези са повратком расељених", објашњава, у кратким цртама, активности Уније Александар Грковић.

након 11. јуна 1999. године, када су наше канцеларије урадиле преко три хиљаде ових захтева.

Нема сумње да правна мрежа неће и даље добро функционисати с обзиром на наведена искуства. Сматрам, да те постојеће капацитете треба много боље искористити.

ОД ИДЕЈЕ ДО ОСТВАРЕЊА

"Од новембра 2005. године, почели смо да стварамо услове за отварање канцеларије Уније на Косову. Тада је урађен концепт документ, који је прихваћен од стране Управног одбора Уније, а на добар пријем наишао је и код **Килијана Клајншмита**, доскорашњег директора UNMIK Канцеларије за повратак и заједнице у Приштини. Ову идеју подржао је и **Сорен Јесен-Петерсен**, шеф UNMIK-а, када је примио делегацију Уније, средином априла. Канцеларија "Унија М" требало би да почне са радом у јуну месецу, а велику захвалност за остварењу ове идеје дугујемо и представницима приштинске и београдске канцеларије UNHCR-а. Када је особље Центра у питању, сигурно је да ћемо на почетку рада у Приштини бити присутни колега **Златко Маврић** и ја, а у зависности од интересовања ИПЛ, канцеларија ће повећавати своје људске капацитете, о чему ће одлуке доносити Управни одбор Уније", истиче Грковић.

Шта можете да урадите на почетку рада канцеларије "Унија М", када је правна помоћ у питању?

Желим да нагласим да ће свака правна помоћ, свим онима који се обрате нашој канцеларији, бити бесплатна. Давање правних савета важних за процес повратка, писање одређених поднесака у циљу надокнаде за оштећење покретне и непокретне имовине, биће оно чиме ћемо се бавити. Све би се то на почетку обављало у просторијама канцеларије "Уније М" у Приштини. Касније, у зависности од интереса корисника, размишљали бисмо да активирамо већ наведену правну мрежу. Ту, пре свега, мислим на активности Косовске агенције за имовину која има мандат да до краја године решава спорове везане за повратак запоседнутог пољопривредног земљишта и пословног простора. Према речима људи из ове агенције, претпоставља се да оваквих случајева има преко 11 хиљада, што нама отвара врата, ако би неко исфинансирао овај пројекат, за ангажовање комплетне правне мреже.

У току читавог разговора готово ни у једном тренутку нисте помињали политику и политичке теме. Зашто?

Од свог оснивања Унија се није бавила, условно речено, политиком. Тиме се баве други органи и институције, како у Србији, тако и на Косову.

Унија и даље не жели да се бави политичким стварима, већ просто оним чиме се бавила и до сада. Стварање могућности повратка и остваривање права повратника, када се они врате на Косову, наш су превасходни циљ..

Разговарао: Жељко Ђекић

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ СА РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА У ПОСЕТИ ОПШТИНИ НОВО БРДО

ПОВРАТАК СА ОГРАНИЧЕЊИМА

Пре више месеци, усвојен је концепт папир о изградњи двадесет седам кућа у општини Ново Брдо. Носиоци пројекта су општина Ново Брдо и UNDP - SPARK програм. Донатор предвиђа да се за породице, које броје до шест чланова породичног домаћинства гради кућа од 45 м², док се за оне преко шест чланова предвиђа изградња куће од 62 м². Куће би требало да буду завршене за три до четири недеље од почетка градње.

Представници удружења "Срећна породица" и "Свети Спас", помогли су неким од расељених да дођу у Ново Брдо, на чему су им се они захвалили и "наградили" их својим животним причама.

МИРНА

Једну од наведених кућа добиће и породица Николић из села Бостане, заселак Мендалак. **Мирна Николић**, потписала је, 12. маја ове године, трипартитни уговор са

општином Ново Брдо и UNDP-ем. Ова млада жена активно учествује у раду Општинске радне групе Ново Брдо и једна је од иницијатора повратка у ову општину. Мирна представља и одређену везу између општине и расељених мештана, тренутно смештених у разним деловима Србије. У току припреме документације за изградњу наведених кућа, помагала је многим породицама да изваде личну карту, поседовни лист или неки други потребан документ. Ова енергична жена, пуна ентузијазма, има много планова. Била би, како каже, фармер, фотограф, радник у радио станици, било шта, само ако јој то буде омогућено. Наду у то поткрепљује изјава **Светислава Ивановића**, потпредседника Скупштине општине, од кога смо сазнали да ће Мирна, поред новоизграђене куће, добити и посао у локалној радио станици. Нека јој је са срећом.

ГРАДИЋЕ СЕ ЈОШ

На састанку у Новом Брду, од **Флорије Реџеџи**, представнице UNDP-а, сазнали смо да су још четири породице у процедури припреме за потписивање уговора. Деветнаест породица привремено није добило ту могућност јер не испуњавају критеријуме донатора. Куће би требало да буду завршене за три до четири недеље од почетка градње, а за то време, повратници треба сами да се побрину о смештају.

ИЗ РАДА ЧЛАНИЦА УНИЈЕ

СТАНИСЛАВ

Уговор је потписао и **Станислав Ристић**, крепки старац од осамдесет две године. Док смо путовали према Косову није много причао, а када смо се враћали, био је много разговорљивији. Из Станиславове приче остаде нам у сећању то, да је "његова баба" две године старија од њега и много важнија чињеница, да му је изродила осморо деце. Сва деца, иако расута по Србији и иностранству, релативно су се "снашла". На питање колико унучади има, каже да му баба не дозвољава да их броји, јер она сматра да то није добро. "Има их, Богу хвала, доста", каже уз осмех.

*Станислав Ристић (десно),
непосредно по потписивању уговора*

Станислав је читавим путем себи у браду нешто зборио, највише о прошлим временима. Повремено би, ипак, онако испод ока, проверавао да ли га неко слуша. Златко, који га најбоље чује, јер је седео поред њега, климнуо би главом и поставио по неко потпитање на шта би крепки старац настављао причу.

Пошто ће се у Бостане вратити само он и супруга, Станислав ће добити кућу мање квадратуре.

ПЕРСА

Исто толику кућу добиће и **Перса Савић**, тренутно насељена у Јагодини, где живи са породицом своје ћерке.

Показивала нам је пространо, необрађено поље које је досезало докле и сам поглед. "Све је ово моје", причала је са сетом. Затим је набрајала колико је оваца, крава, коза имало њено домаћинство. Све је у њеној причи одисало пуноћом, од односа са снахама, до сусрета са комшијама и осећања радости када поново дође у завичај. Сви ови људи изгледају млађе него што имају година, вероватно због предела у коме су провели читав живот. Надморска висина, зеленило,

Перса Савић, потпис на повратак

чист ваздух и небо којим прелећу тетреби, само су неки од разлога за то. Наша сапутница има шездесетседам година, а подсећа на педесетгодишњакињу.

Прича по прича и пут се привео крају. После мањег одмора за ручак у Грачаници, колега Златко Маврић уредно је вратио путнике на привремене адресе у Нишу и Ћуприји. Одлазак у Ново Брдо, које су "Срећна породица" и "Свети Спас" реализовали уз подршку УНИЈЕ и UNHCR-а, испунио је све путнике задовољством и захвалношћу.

Текст: Радмила Вулићевић

Фото: Златко Маврић

ИМА НАДЕ

Лепа слика затекла нас је по изласку из зграде општине Ново Брдо. На клупици у парку, под топлим сунцем, седеле су и смејале се две девојчице, **Марија** и **Слободанка**. Колега Златко који пасионирано фотографише и снима, одмах се латио фотоапарата. У разговору са девојчицама сазнали смо да основну школу, на српском језику, похађа четрдесет седам ученика. Сваки разред има по једно одељење. Немају никакве могућности да се забаве ван школе, а у школи имају компјутере. Мало се играју, мало уче, кажу. Марија је купила хлеб у једној од две продавнице у месту, па сада брине о кеси из које провирују две беле векне. Ми их остављамо насмејане и размишљамо шта би их могло обрадовати. Сигурно, више од свега, повратак другова и другарица који су морали да напусте своје домове у селима Јасеновик, Бостане, Прековце, Клобукар...

*Марија и Слободанка са Радмилом Вулићевић извршним
директором удружења "Срећна породица"*

ПОВРАТАК РАСЕЉЕНИХ У КОШ И ОПРАШКЕ, СЕЛА У ОПШТИНИ ИСТОК

СА УМЕРЕНИМ ОПТИМИЗМОМ

Село Кош, у општини Исток, до ратних догађања имало је 110 српских кућа у којима је живело око 700 становника. У суседном селу Опрашке, у 42 куће боравило је преко 300 мештана. Од 12-18 јуна 1999. године, становници оба села, напустили су своје домове, који су потом спаљени и уништени до темеља. Након седам година, почела је изградња порушених кућа и повратак расељених. У првој фази, изграђено је 37 кућа у селу Кош, а у другој фази, која је почела ових дана, требало би да се изгради још 12 кућа у Кошу и 13 у Опрашкама.

Забележио: Жељко Ћекић

Репортер Билтена имао је прилику да са повратницима, чије се куће граде у другој фази, путује у Кош и Опрашке, разговара са њима и забележи тренутно стање у наведеним селима.

овде, готово да не могу да препознају свој крај. Све им је некако другачије, кажу. Неколико километара након проласка кроз Осојане стижемо у Кош.

СВИ СУ НАШИ

Плава локомотива, место испред главне железничке станице у Београду, била је, по ко зна који пут, окупљалиште оних, који би требало да крену пут Косова и Метохије. Четворо повратника, два љубазна возача и ваш новинар, кренули су тик у зору, тог сунчаног мајског јутра из Београда. Остали сапутници брзо су нам се придружили. Неки у Великој Плани,

У ишчекивању

други Марковцу, Крагујевцу, Краљеву, последњи у Матарушкој Бањи. Спремни за пут, пун ишчекивања и наде, крећемо ка административној граници.

Многи од сапутника нису се видели дужи период. Понеки још од егзодуса. Питају се за здравље, за рођаке, познанике. Говоре о разлозима повратка. "Добро је, сви су овде наши, немојте да бринете", бележимо разговор једне од повратница са нама непознатим саговорником. Реч по реч, прича за причом и стижемо до Звечана. Ту нас дочекује пратња Косовске полицијске службе и представника Данског савета за избеглице Косова, који директно, с београдском канцеларијом ове организације и удружењем "Божур" из Смедеревске Паланке, учествују у реализацији овог пројекта. До скретања према Осојанској долини крећемо се без проблема магистралним путем Митровица-Пећ. Што се више приближавамо циљу и путници постају нестрпљивији. Они, који већ дуже нису били

КОШ

Иако нам се, непосредно по уласку у Кош, учинило да овде готово никог нема, следи угодно изненађење. Испред аутобуса, у центру села, одједном се, за ове просторе, појављује

Непосредно по доласку

много људи. Међу њима и велики број деце. Следе загрљаји најближих и већ помало уобичајена међусобна питања. Каква је ситуација? Да ли је безбедно? Како је у Србији? Сви у један мах и питају и одговарају. Затим се упућују у двориште једне од

Најмлађи повратници

новоизграђених кућа, где им о ситуацији у селу, али и околини, говоре представници села, локалних власти и организација које учествују у овом пројекту.

Бајрам Ђелај, службеник за повратак у општини Исток, истакао је да се сви повратници могу осећати слободно и да су и полиција и KFOR спремни да им обезбеде сигурност.

"Видите, наша општина чини све да вам омогући један одржив повратак. Желео бих да и ви учините све да то заиста тако и буде. Поручујем вам да имате велику храброст, стрпљење, јер је сваки почетак тежак. Запослење је највећи проблем за све заједнице на Косову и надам се да ће се и на том питању учинити нешто како би и вама било боље", рекао је повратницима Ђелај, додавши, да се до сада у општину Исток вратило око 500 повратника.

Кристијан Стек, координатор пројекта са једним од српских повратника

Добродошлицу повратницима пожелела је и **Кристијан Стек**, испред канцеларије DRC Пећ, иначе, координатор повратка у ова два села. Истакла је да су повратницима, у првој фази, изграђене куће, да ће то бити урађено и онима који су управо овде пристигли. Стек је додала да ће се радити и на томе да се изнађу пројекти за стицање прихода, као и на побољшању односа између примајуће (албанске) заједнице и повратника. Присутне је поздравила и **Славица Милуновић**, испред организације "Божур" пожелевши им срећан повратак и како је рекла "успешан опстанак на овим просторима". Представник села **Жарко Обрадовић** је истакао да је живот повратника изузетно тежак и да је осим питања безбедности, економски проблем јако велики.

"Без економске подршке из Србије, неће бити опстанка", нагласио је Обрадовић.

НЕ КАЈЕМ СЕ

Много теже су приче самих повратника. **Ружица Лазих-Поповић**, мајка четворо деце, прича нам о разлозима повратка. "Нас седам чланова домаћинства, седам година смо живели у избегличком центру "Карађорђевог дома" у Рачи Крагујевачкој. Муж, свекрва, четворо деце и ја, живели смо у соби три са три у изузетно тешким условима. Морали смо да се вратимо. Кад смо дошли у Кош, у почетку нам је стварно било тешко. Живели смо од хуманитарне помоћи. Сада, мало по мало, стајемо на своје ноге. Сналазимо се некако. Муж се запослио, ради у Осојану.

РЕПОРТАЖА

Славица Милуновић, Ружица Лазих-Поповић и локални администратор општине Исток

Он једини из читавог села ради. Деца иду у школу, такође у Осојане. Најстарији је друга година гимназије, ћеркица осми разред, други син шести разред и најмлађи први разред", прича Ружица. "Ми стварно нисмо имали никаквих проблема откада смо дошли. Тачно је да имамо ограничено кретање, углавном на релацији Осојане-Кош и два пута недељно до северне Митровице. Мада, понекад, комбијем одемо и до Клине, Истока, Пећи. Право да вам кажем, откако сам дошла уопште немам страх. Ишла сам путем и размишљала, ма неке и неко држи на нишану, свеједно, ја сам на свом, дишем пуним плућима. И поред свега, уопште се не кајем што сам се вратила", тврди Ружица.

Велика храброст, али и одлучности требала је и **Верици Милетић**, самохраној мајци, да остави своје четворо деце у Краљеву и да се упути у неизвесност, која се зове изградња куће у Кошу. "Немогућност преживљавања, али и жеља за повратком у родни крај, били су моји највећи мотиви приликом доношења ове важне одлуке", прича нам Верица. "Знам да је ово тежак пут, али тако сам одлучила. Надам се да ће се ускоро створити услови како би и моја деца могла да се врате. Ипак је најлепше на своме", каже Верица

ХРАБРА ОДЛУКА

Ни **Слађану Лацмановићу**, није недостајала храброст, при доношењу одлуке да се врати. Овог младог човека, ратна

Породица Лацмановић

ДОНАТОРИ

Пројекат друге фазе изградње кућа (12 у Кошу и 13 у селу Опрашке) спроводе, у заједничкој акцији, Дански савет за избеглице Косова и Србије и Црне Горе, а у његовој реализацији активно учествује и удружење расељених "Божур" из Смедеревске Паланке. У првој фази овог пројекта изграђено је 37 кућа, а читав пројекат финансијски је подржан од Европске агенције за реконструкцију (ЕАР).

догађања затекла су у војсци. Уместо, како је планирао, усељења у нову кућу у Кошу и планирања лепше будућности, морао је, заједно са бројном породицом, да избегне. Као и велики број његових сународника, зауставио се у Краљеву.

"Живели смо заједно у Краљево и одлучили се за повратак. Отац, мајка и три млађа брата већ су се вратили. Браћа иду у школу у Осојану. Кажу да је у Кошу за сада мирно. Може да се опстане, да се живи. Е сада, како ће бити и шта ће бити, то ће да се види", прича нам Слађан, по доласку у Кош.

"Кад сам дошао из војске, радио сам годину дана у Црној Гори. По повратку у Краљево, оженио сам се девојком из овог града. Имам ћеркицу Јелену од четири године, сина од три и једну, тек рођену девојчицу, стару четири дана. Супруга Верица и ја заједнички смо донели одлуку да се вратимо на Косово. Да живимо у кући која је пре започета, а сада довршена. Без обзира на то што је супруга из Краљева, одлучила је да живимо

Јелена Лацмановић са стрицем

овде, јер зна колико је мени стало да се вратим и да живим на своме. Она је, приликом недавне посете, све то видела, схватила и пристала да дође да живи у Кошу", наставља Слађан. Прича и о томе како се у Кошу живело пре рата и у каквим је односима био са комшијама Албанцима-католицима, који живе у другом делу села. "Никад нисмо имали проблема са њима. Живели смо у слози, дружили се, играли карте, фудбал, билијар, седели по кафићима. Никад нисмо имали сукобе. После рата нисам имао прилике да се сусретнем са њима, а волео бих да се испричамо. Слободно бих могао сваког да погледам у очи, немам ни од кога страх". Док разговарамо, његова кћерка Јелена, игра се са, једва нешто од ње старијим, Слађановим братом. Деца су мала, треба их прехранити. Овај проблем највише мучи Слађана. "Волео бих кад бих нашао неки посао. Да породица има од чега да живи. Када бисмо имали неки трактор и радили пољопривреду, било би лакше. Имамо 28 хектара земље. И пре се у Кошу живело од пољопривреде. Већином се гајила стока. Када би нам неко

помогао, по овом питању, онда би се човек имао чим занимати, а уједно од чега и живети", резонује Слађан Лацмановић.

ОПРАШКЕ

Док новопридошли повратници узимају пакете с постељином и хигијеном, са **Јовицом, Божидаром, Мирославом** и **Милорад Миловановићем**, упућујемо се у Опрашке. Пут, којим идемо према овом насељу, готово се не разазнаје. Коров чини своје. Сем албанских чобана и стоке овде нико не залази.

Божидар Миловановић на путу ка срушеној кући

"Задњи пут сам био пре 15-20 дана. Представник сам села и долазио сам са инжењерима да се договоримо да ураде пројекат за водоснабдевање. У плану је изградња 13 кућа. Изградња би требало да почне ових дана. Редом, куће, струја, за воду не знам. То ћемо да видимо. Треба и пут да се уради, катастрофалан је. Горе на брду, где су моје порушене куће и имање, још је гори. Ни колима се не може прићи. Има неких обећања да би општина могла да нам помогне у томе", прича нам Милорад Миловановић.

Једва се пробијамо, кроз шипражје, према месту где су се налазиле куће. Оне се тешко назире, потпуно су разрушене,

"Чекамо градњу. Видите у каквом су стању куће и окућнице. Остале само зидине и темељи. Овде се налазило 42 куће, сад за почетак кажу да ће се градити 13, у тој првој фази. Биће изузетно тешко", додаје Божидар.

Милорад Миловановић на свом имању

Уз слегање рамена и одобравање, опраштамо се од њих, са жељом да их следећи пут нађемо у новоизграђеним кућама, као што смо овај пут затекли њихове комшије у Кошу.

ИЗ РАДА ЧЛАНИЦА УНИЈЕ

ОСНОВАНА МЕШОВИТА РАДНА ГРУПА ЗА ПОВРАТАК РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА У СЕЛО
РУДНИК, ОПШТИНА СРБИЦА

У РУДНИК КРОЗ ДИЈАЛОГ

Стална уверавања мештана Рудника, поготово оних, који као расељена лица живе у северном делу Митровице и околини, да су са комшијама, Албанцима живели увек добро и да никада нису имали међусобних размирица, потврдили су, ових дана, и представници албанске заједнице на једном од састанака мешовите радне групе за поспешивање повратка у ово село. Пројектом повратка у Рудник предвиђена је изградња 34 куће за мештане српске националности и 15 кућа за угрожено албанско становништво.

Средином априла, поново се актуелизовало питање повратка мештана села Рудник у србичкој општини, акције започете и провођене још у 2004. и 2005.-ој години. Пошто је једна од

Састанак мешовите радне групе за поспешивање повратка у село Рудник, Митровица, мај 2006. године.

чланица Уније, удружење "Завичај за повратак", ангажована на пројекату повратка, који се спроводи у сарадњи са невладином

организацијом **СВМ** из Митровице, а чији је финансијер КИР мрежа Данског савета за избеглице, читаоци Билтена и раније су могли да се упознају са овом проблематиком.

Формирањем радне групе за поспешивање повратка, која се састоји од по десет чланова обеју заједница, уз помоћ општине Србица и осталих чинилаца власти, као и уз сталну подршку организација "Завичај за повратак" и ЦБМ, повратак у Рудник ће бити све извеснији.

Овим пројектом, усвојеним у марту, на Општинској радној групи Србица, а који је урадила Лутеранска светска организација, са седиштем у Приштини, предвиђена је изградња 34 куће за мештане српске националности и 15 кућа за угрожено албанско становништво из Рудника.

На састанцима мешовите комисије, расправљаће се о свим детаљима пројекта и предвидљивим и непредвидљивим моментима које ова активност може да произведе.

"Безбедност и њено побољшање, активном улогом већинског албанског становништва", била је тема првог састанка ове радне групе. На састанку су се чули врло конструктивни предлози и мишљења и они ће, као препорука, бити упућени општинским властима. Активно учешће у раду ове радне групе узео је и **Фатмир Билај**, општински службеник за повратак.

Доста Палић

ИЗВЕСТАН ПОВРАТАК У СРБОБРАН

Милорад Дашић и Тома Симоновић потписују уговоре.

Три породице, од пет укупно, из Србобрана, које су у фебруару месецу, затражиле повратак у своје домове, ових дана очекују позитивно решење за градњу порушених кућа. По пројекту (SPARK), који финансира косовска Влада, а спроводи UNDP Косово, предвиђена је изградња четири куће и адаптација куће породице **Маликовић**, чије уређење преузима Дански савет Косова, одмах по исељењу узурпатора. Крајем маја, три породице из Србобрана, потписале су трипартитне уговоре за изградњу кућа. Уговори су потписани у Мрчајевцима, а њихови потписници, у суштини су задовољни понуђеним решењима. Водећи се овим случајем имамо нове заинтересоване повратнике за Србобран. Надамо се да ће још породица из Србобрана поћи овим путем.

Д. Палић

ПОМИРЕЊЕ И ПРАШТАЊЕ ВОДЕ КА СЛОБОДИ СВИХ ЗАЈЕДНИЦА

Верске заједнице имају значајно место у залечењу рана прошлости, превладавању братомржње и раздора, као и успостављању правде, заједништва и мира, закључено је на дводневној међуверској конференцији, одржаној у Пећкој патријаршији. "Осуђујемо уништавање свих цркава, џамија, гробаља и других верских места и радујемо се обнови која је у току, чијем се окончању надамо. Апелујемо, на ширу заједницу, да нам се придружи у настојању да обновимо, не само своја молитвена места, него и свој живот, срце и ум" изнели су у заједничкој изјави представници верских заједница на Косову.

Циљ конференције био је да лидерима верских заједница пружи могућност за разговор о кључним питањима и вредностима које су заједничке њиховим заједницама, као и да установе пожељне заједничке иницијативе за унапређење помирења и мира, узајамног поштовања и прихватања, заједничког живота и сарадње кроз институционализовани облик дијалога и конкретне пројекте.

На отварању скупа, који је Српска православна црква организовала о могућности јачања мира, узајамног поштовања и заједничког живота на Косову - Митрополит црногорско-приморски **Амфилохије**, изразио је очекивање да ће конференција "помоћи зацељењу заједничких рана на косовском простору".

Говорећи у име Католичке цркве, секретар Косовске бискупије дон **Шан Зефи**, рекао је да је и данас присутно сећање на насилне догађаје пре, током и после рата, масакрирања и демолирање духовних објеката, за која је истакао да нису у традицији вера на овим просторима. "Сећање на прошлост треба још више да нам омогући искрени дијалог, без лицемерне реторике, и јачање братских односа, овде на Косову, између католичке, православне и муслиманске браће", рекао је Шан Зефи.

Председник Исламске верске заједнице на Косову, муфтија

Наим Трнава, истакао је, да заједно с представницима међународне заједнице, треба наћи снаге и воље да се превазиђу све страхоте које је рат донео Косову. Он је истакао да не треба заборавити прошлост, како се зло више никада не би поновило. "Ми треба да искористимо наш ауторитет за повратак међусобног поверења међу народом Косова, јер тиме стварамо услове за миран живот грађана без разлике на веру, језик и нацију", рекао је косовски муфтија.

На конференцији је обновљена активност Међурелигијског већа Косова, које чине представници СПЦ, Исламске заједнице и Римокатоличке цркве на Косову.

Непосредна међурелигијска сарадња верских представника Српске православне цркве, Римокатоличке цркве и Исламске заједнице, као већинских заједница на Косову, почела је Конференцијом верских великодостојника у Бечу, 18. марта 1999. године, непосредно пред бомбардовање НАТО-а.

Након завршетка сукоба на Косову, у јуну 1999. године, сарадња верских представника је настављена све до мартовског насиља над Србима 2004. године.

ЗАЈЕДНИЧКА ИЗЈАВА

Наш циљ је уважавање идентитета и достојанства сваке личности и сваке заједнице прихватањем начела јединства у различитости. У помирењу с прошлошћу, признајемо да су све заједнице страдале, изражавајући жаљење због патње других, молимо се да та патња данас више не буде камен спотицања који спречава наше кретање ка отвореној будућности, него разлог узајамности и дубље одговорности једних за друге пред Богом, изнето је у заједничкој изјави представника Српске православне цркве, Римокатоличке цркве, Исламске заједнице Косова, Протестантске евангелистичке цркве и Јеврејске заједнице, непосредно по завршетку Конференције.

Као верске вође и представници обавезујемо се да ћемо:

- одржавати редовне састанке међу верским заједницама на нивоу високих верских представника и саветника у Радном одбору као и на општинском нивоу;
- појачати међуверски дијалог и сарадњу;
- позвати све да допринесу побољшању живота и напретку ради омогућавања процеса повратка свих расељених лица;
- промовисати размену међу верским заједницама као што су посете верским местима и размена предавања међу богословским факултетима, као и да се омогући повратак Богословије светог Кирила и Методија у Призрен;
- позвати медије да саопштавају наше заједничке међуетничке и међуверске вредности;
- омогућити комуникацију и размену информација међу верским заједницама, на пример, састављањем заједничког именика са адресама;
- наставити наш ангажман, као одговорних верских лидера, у процесу израде Закона о верама;
- сазвати семинар на Академији Нансен у Лилехамеру у Норвешкој, ради јачања преданости локалних верских лидера изградњи мира и помирења.

Као закључак, саопштавамо да су Косово и Метохија наш заједнички дом и обавезујемо се да ћемо га чувати као заједничко наслеђе за будуће нараштаје.

Домаћин следеће конференције биће Исламска заједница Косова у Приштини, у току 2006. године.

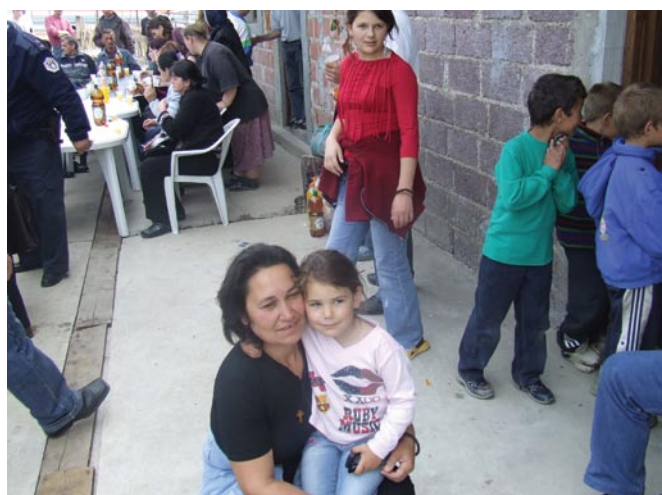
Радмила Вулићевић, представник Уније, са младим повратницима испред СО Ново Брдо (мај, 2006. године)

Потписници трипаритетних уговора о повратку у општину Ново Брдо (мај, 2006. године)

Долазак повратника у села Кош и Опрашке, општина Исток (мај, 2006. године)

Враћају се и најмлађи (Кош, мај, 2006. године)

Свечано отварање Међуверске конференције (Пећка патријаршија, мај, 2006. године)

Заједничка шетња црквених великодостојника улицама Пећи (мај, 2006. године)

"МАЛА МАТУРА - ВЕЛИКО СРЦЕ"

У организацији Координационог центра за КиМ и Министарства просвете и спорта Србије, око 1200 матураната основних школа са Косова и Метохије били су од, 25. до 29. маја, гости својих вршњака из београдских основних школа. Више од 2000 деце Космета и Београда, дружило се кроз програмске активности, школа домаћина и локалне самоуправе општина у којима бораве.

Деца су била у прилици да упознају наш главни град, да обиђу његове културне знаменитости и туристичке атракције и посете низ спортских манифестација. У суботу, 27. маја, у оквиру светског дана спорта, у сарадњи са асоцијацијом „Спорт за све“, деца су учествовала у манифестацији „Дан спортског изазова“. Истог дана, спортско-рекреативни центар „Ада Циганлија“ омогућио је деци посету њиховом спортском комплексу на коме су, такође, организоване адекватне спортске активности. Фудбалски Савез Србије и Црне Горе, употпунивши овај спортски дан, поклонио је матурантима Косова и Метохије и њиховим београдским домаћинима, улазнице за пријатељску фудбалску утакмицу наше репрезентације са селекцијом Уругваја. На крају ове акције, организован је свечани концерт поводом мале матуре, у великој сали Сава Центра, 28. маја, на коме је учествовао велики број уметника из света музике, глуме и књижевности, а присутне је поздравила и **Санда Рашковић – Ивић**, председница Координационог центра. Реализацију ове манифестације помогао је велики број привредних и културних субјеката Београда.

Ж. Ђ.

У БЕОГРАДУ 12. ЈУНА, У ДОМУ СИНДИКАТА, ОДРЖАЋЕ
СЕ КОНЦЕРТНИ ПРОГРАМ СВЕЧАНЕ АКАДЕМИЈЕ

У СУСРЕТ ВИДОВДАНУ

Овај концерт одржаће се у организацији Савеза синдиката Косова и Метохије, удружења расељених са Космета и Јавног сервиса Радио телевизије Србије. Најављен је велики број естрадних уметника и културно-уметничких друштава, који ће нас својом, рецитацијом, песмом и игром, на тренутак, вратити на просторе Косова и Метохије.

Светлана Стевић

"Са Косовом почиње небо. Другог неба за нас нема. Свака фреска наша рана. Шаљем вам милоруку косовку девојку са груменом соли и хлебом раженим, с врчком рујна вина са наших метоха, сав пурпур горе божурове да се не спотакнете о речи и сневе...". Овај текст говори више од сваког позива као и имена извођача Светлане Стевић, Зорана Бркљача, Ранка Шемића, Јелене Жигон, Жике Младеновића, Бранкице Васић, Јордана Николића и Мирјане Караниколић. У програму ће учествовати и Народни ансамбл РТС-а,

под управом Бранимира Ђокића, као и београдска културно уметничка друштва "Лола", "Ђока Павловић", "Србија- ИМТ" и "Бранко Цветковић". Кроз програм, који је осмислио Дејан Милисављевић- Звечанац, посетиоце ће водити Снежана Лукић и Угљеша Вујовић.

Карте по цени од 200 динара, могу се набавити на благајнама Дома синдиката и у просторијама удружења "Свети Спас", Балканска 25.

З. М.

Оснивачи и чланови Уније

Bo`ur - Smederevska Palanka,
Prvog srpskog ustanka 109, tel. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Glas Kosova i Metohije - Beograd
Skadarska 40a/II
tel.: 011/ 322-99-18
e-mail: gkim@eunet.yu
www.glaskim.co.yu

Zavičaj za povratak - Kragujevac
Dušana Dugalića 47
tel. 034/ 333-219; 034/ 361-404
e-mail: zavipco@infosky.net

Jug - Kragovo, Cara Dušana 27/39
tel. 036/323-220
faks. 036/320-430
mob. 064/612-79-66
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Sveti Spas - Beograd
Balkanska 25
tel.011/2686-161
e-mail: svetspas@eunet.yu
www.svetispas.org

Srećna porodica - Niš,
Dušanov Bazar, kupola, lokal 223
tel. 018/ 257-184
e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Unija - Kancelarija u Beogradu
Trg Nikole Pašića 9/7
tel: 011/3398-705
e-mail: unijakm@eunet.yu
www.unijairl.org

Unija - Kancelarija u Zvečanu
Bube Mihajlović bb
tel: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu